

Klasyczne teorie socjologiczne

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Socjologia	Cykl dydaktyczny 2026/2027	
Specjalność -	Kod przedmiotu HSOCS.I2.03646.26	
Jednostka organizacyjna Wydział Humanistyczny	Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia Studia licencjackie I stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów Stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe	
Profil studiów Ogólnoakademicki	Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Nie	
Koordynator przedmiotu	Krzysztof Matuszek	
Prowadzący zajęcia	Krzysztof Matuszek	
Okres Semestr 2	Forma zaliczenia Egzamin	Liczba punktów ECTS 6
	Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 30 Ćwiczenia audytoryjne: 30	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów z twórczością najwybitniejszych, klasycznych autorów głównie XIX wieku i pierwszej połowy XX wieku, którzy zbudowali fundamenty socjologii, jako osobnej dyscypliny nauki. Ich idee zapoczątkowały wszystkie kierunki teoretyczne oraz metodologiczne socjologii współczesnej i nadal wywierają doniosły wpływ na najnowsze spory, jakie toczą się w obrębie naszej dyscypliny. Znajomość dzieł klasycznych dostarcza wzorców metodologicznych i jest niezbędna dla zrozumienia pojęć, hipotez i teorii, jakie formułuje współczesna socjologia.
----	---

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Zna i rozumie idee klasycznych teoretyków socjologii na podstawie samodzielnej lektury ich pism. Zna także ogólne zależności między kształtowaniem się idei i teorii socjologicznych a zmianami zachodzącymi w społeczeństwie i kulturze.	SOC1A_W09, SOC1A_W10	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Wynik testu zaliczeniowego
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu socjologii oraz potrafi wykorzystać pojęcia, koncepcje i teorie socjologiczne do analizy rzeczywistości społecznej	SOC1A_U01, SOC1A_U03	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Wynik testu zaliczeniowego
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Ma świadomość znaczenia analizy socjologicznej dla rozumienia współczesnych procesów społeczno-kulturowych.	SOC1A_K08	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Wynik testu zaliczeniowego
K2	Jednocześnie jest otwarty na krytykę swoich argumentów i potrafi je modyfikować w wyniku dyskusji.	SOC1A_K05	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Egzamin, Wynik testu zaliczeniowego

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Przedmiot przedstawia twórczość autorów, którzy zbudowali fundamenty socjologii jako osobnej dyscypliny. Znajomość ich dzieł jest niezbędna dla zrozumienia teorii, jakie formułuje socjologia XXI w.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	30
Ćwiczenia audytoryjne	30
Przygotowanie do zajęć	42
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	44
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2
Dodatkowe godziny kontaktowe	4
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 152

Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 60
-----------------------------------	----------------------------

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	<p>1. O szczególnym znaczeniu myślicieli klasycznych dla socjologii współczesnej. Porewolucyjne ideologie jako teorie społeczne.</p> <p>2. August Comte: pierwszy zarys socjologii pozytywistycznej, klasyfikacja nauk, statyka i dynamika, prawo trzech stadiów.</p> <p>3. Herbert Spencer: początki socjologii ewolucjonistycznej, analogia organicystyczna, organizacja społeczna (instytucje), typologia społeczeństw.</p> <p>4. Alexis de Tocqueville: podstawy socjologii politycznej, demokracja i arystokracja jako typy społeczeństw, społeczeństwo demokratyczne i zagrożenia nowego despotyzmu.</p> <p>5. Karol Marks: wizja człowieka społecznego, alienacja, klasy społeczne i struktura klasowa, rewolucja i rozwój społeczny.</p> <p>6. Vilfredo Pareto: socjologia działania, residua i derywacje, mechanizm krążenia elit.</p> <p>7. Emile Durkheim: kodyfikacja socjologii pozytywistycznej, rzeczywistość sui generis, integracja społeczeństwa, fakty społeczne i zasady ich badania, samobójstwo, anomia, teoria religii, solidarność mechaniczna i organiczna.</p> <p>8. Georg Simmel: przełom antypozytywistyczny, geometria społeczna, treść i forma, konflikt społeczny i jego funkcje.</p> <p>9. Max Weber: podstawy socjologii humanistycznej, pojęcie i podział działań społecznych, typy idealne, geneza kapitalizmu, władza i panowanie, biurokracja, struktura społeczna.</p> <p>10. Charles H. Cooley: fundamenty mikrosocjologii, grupy pierwotne, jaźń odzwierciedlona.</p> <p>11. Georg H. Mead: pionier symbolicznego interakcjonizmu, gesty i symbole znaczące, pojęcie umysłu, społeczna geneza osobowości.</p> <p>12. Florian Znaniecki: system socjologii humanistycznej, źródła materiału socjologicznego, współczynnik humanistyczny.</p>	W1, U1, K1, K2	Wykład, Ćwiczenia audytoryjne

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Dyskusja, Mini wykład

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Egzamin	
Ćwiczenia audytoryjne	Aktywność na zajęciach, Udział w dyskusji, Kolokwium, Wynik testu zaliczeniowego	

Dodatkowy opis

[Przedmiot przedstawia twórczość klasycznych autorów XIX wieku i pierwszej połowy XX wieku, którzy stworzyli podstawy socjologii, jako osobnej dyscypliny.](#)

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

[Egzamin pisemny 90-cio minutowy wspólny na sali wykładowej, po uprzednim zaliczeniu ćwiczeń. Studenci otrzymują na kartach wydrukowane trzy zestawy pytań po cztery pytania w każdym zestawie i mają wybrać dowolnie do odpowiedzi jeden zestaw. Co najmniej jedno z pytań ma charakter problemowy, a pozostałe erudycyjny. Na ćwiczeniach oceniana jest aktywność na zajęciach, znajomość omawianej literatury, udział w dyskusjach oraz wynik pisemnego kolokwium. W terminie drugim i trzecim warunki zaliczenia nie ulegają zmianie.](#)

Sposób obliczania oceny końcowej

[Ocena końcowa z przedmiotu jest wypracowana jako ocena łączna wyniku egzaminu pisemnego \(80%\) oraz osiągnięć studenta na ćwiczeniach \(20%\).](#)

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

[Absencja na ćwiczeniach powyżej czterech nieobecności wymaga ustnego zaliczenia tych treści u wykładowcy przed końcowym egzaminem.](#)

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

[Obecność na wykładach jest nieobowiązkowa. Na ćwiczeniach obowiązuje obecność i wymagania przedstawione przez prowadzącego. Studenci czytają i dyskutują zadane fragmenty podręcznika oraz oryginalne teksty w/w twórców, wiążąc poznane pojęcia ze zmianami dokonującymi się w historii. Oceniana jest aktywność na zajęciach, znajomość omawianej literatury, udział w dyskusjach oraz wynik pisemnego kolokwium.](#)

Literatura

Obowiązkowa

1. Jerzy Szacki, Historia myśli socjologicznej. Wydanie nowe, Warszawa 2002, PWN (wybrane rozdziały: 4,5,7,8,9,10,11,13,15,19).
2. Socjologia. Lektury, pod red. P. Sztompki i M. Kuci, Kraków 2005, Znak.

Dodatkowa

1. -B. Skarga, Comte, Warszawa 1966 (II wyd.1977) (seria „Myśli i Ludzie”). -L. Kasprzyk, Spencer, Warszawa 1967 (seria „Myśli i Ludzie”). -K. Marks, Pisma wybrane, Warszawa 1979 (PWN Biblioteka Socjologiczna). -Elementy teorii socjologicznych, Warszawa 1975, PWN. -Z. Krasnodębski, M.Weber, Warszawa 1999, (seria „Myśli i Ludzie”). -M. Weber, Szkice z socjologii religii, Warszawa 1995, KiW. -G. Simmel, Socjologia, Warszawa 1975 (PWN Biblioteka Socjologiczna).
2. -S. Magala, Simmel, Warszawa 1980 (seria „Myśli i Ludzie). -A.de Tocqueville, Dawny ustrój i rewolucja, Kraków 1994, Znak (Seria o demokracji). -E. Durkheim, Zasady metody socjologicznej, Warszawa 1968 (lub W-wa 2000) (PWN Biblioteka Socjologiczna). -E. Durkheim, Elementarne formy życia religijnego, Warszawa 1990, (PWN Biblioteka Socjologiczna). -J. Szacki, Durkheim, Warszawa 1964, (seria „Myśli i Ludzie). -V. Pareto, Uczucia i działania, Warszawa 1994 (PWN Biblioteka Socjologiczna).
3. -J. Mucha, Cooley, Warszawa 1992 (seria „Myśli i Ludzie”). -G.H. Mead, Umysł, osobowość i społeczeństwo, Warszawa 1975, (PWN Biblioteka Socjologiczna). -J. Szacki, Znaniecki, Warszawa 1986 (seria „Myśli i Ludzie). -F. Znaniecki, Wstęp do socjologii, Warszawa 1988 (PWN Biblioteka Socjologiczna).

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
SOC1A_K05	Ma świadomość znaczenia analizy socjologicznej i opinii ekspertów dla rozumienia i rozwiązywania współczesnych procesów społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturowych
SOC1A_K08	Potrafi świadomie i odpowiedzialnie uczestniczyć w rzeczywistości wirtualnej.
SOC1A_U01	Poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu socjologii i pokrewnych nauk społecznych i humanistycznych.
SOC1A_U03	Potrafi wykorzystać teorie, koncepcje i pojęcia do analizy rzeczywistości społecznej oraz umie krytycznie ocenić ich przydatność w procesie analizy zjawisk społecznych.
SOC1A_W09	Zna i rozumie idee klasycznych i współczesnych teoretyków socjologii i nauk pokrewnych na podstawie samodzielnej lektury ich pism.
SOC1A_W10	Zna ogólne zależności między kształtowaniem się teorii/idei socjologicznych a zmianami zachodzącymi w społeczeństwie i kulturze.